

Для посилання:

Онаць О. М. Управління розвитком педагогічної культури вчителя в контексті тематики підручника для шкільного менеджера [Текст] / О. М. Онаць // Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць / [ред. кол., головн. ред. В. М. Мадзігон; наук. ред. О. М. Топузов]. – К. : Пед. думка, 2011. – Вип. 11. – 800 с. – С. 702–712.

УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ВЧИТЕЛЯ В КОНТЕКСТІ ТЕМАТИКИ ПІДРУЧНИКА ДЛЯ ШКІЛЬНОГО МЕНЕДЖЕРА

О. М. Онаць, канд. пед. наук,
Інститут педагогіки НАПН України

Актуальність проблематики. Соціально-економічний розвиток України у новому тисячолітті зумовлює визначення нових пріоритетів і перспектив розвитку сучасної школи й висуває високі вимоги до освіти і педагогічної діяльності вчителя, професійна компетентність якого стає необхідною умовою нагальних соціальних перетворень. У Законах України «Про освіту» та «Про загальну середню освіту» наголошується, що саме завдяки діяльності вчителя реалізовується державна освітня політика і забезпечується якість освіти учнів, яка безпосередньо залежить від його професійних і особистісних якостей, його вмінь застосовувати ефективні методи і засоби навчання й виховання. Значущість ролі вчителя підкреслюється й у таких стратегічних державних документах, як Національна доктрина розвитку освіти України (2002) та Державна програма «Вчитель» (2002).

Реформування національної системи середньої освіти в Україні значною мірою детермінує «...теоретичне осмислення феномена професіоналізму педагогічних кадрів» [15, 5]. Саме нестандартність і незаангажованість мислення, відкритість до інновацій, здатність учителів до впровадження нового в професійній діяльності, спроможні привнести в цю сферу інноваційні ідеї і погляди, а також забезпечити цілеспрямований розвиток учнівської молоді та якісну освіту. Саме тому розвиток педагогічної культури і професійної компетентності вчителя є не тільки педагогічною, але й соціально значущою проблемою, від розв'язання якої залежить реалізація освітньої політики.

Аналіз останніх досліджень. Проблема професійної діяльності вчителя завжди перебувала у центрі уваги педагогічної науки і практики. Її різні аспекти знайшли своє відображення у працях таких учених: Ю. С. Алферова, І. Д. Беха, Н. М. Бібік, М. І. Бурди, С. У. Гончаренка, М. Б. Євтуха, Л. Ф. Іванової, І. А. Зязюна, В. М. Мадзігона, Л. М. Мітіної, В. В. Радула, О. І. Пометун, О. Я. Савченко, О. В. Сухомлинської [2; 3; 6; 7; 16; 18; 20–22]. Серед зарубіжних дослідників здобутки: Р. Бернса, С. Корчиньски, К. Роджерса, Дж. Равена та ін. [5; 16]. Протягом останніх років значно активізувалися дослідження проблеми підвищення професійної компетентності фахівців різних галузей у зв'язку з гострою потребою висококваліфікованих кадрів, здатних до творчої праці і професійного розвитку, зокрема професійної компетентності вчителя (Т. В. Добудько, Н. М. Лобанова, М. І. Лук'янова, А. К. Маркова, Л. І. Парашенко, В. В. Серов, С. О. Сисоєва, Е. М. Соф'янець, Л. Л. Хоружа, Є. М. Шиянов та ін.)

Ученими розглядаються окремі аспекти (види) професійної компетентності вчителя: професійна (А. Ф. Адольф, Ю. В. Варданян), педагогічна (В. П. Бездухов, Л. П. Большакова, Т. В. Добудько), психологічна (М. І. Лук'янова, Н. О. Яковлева), соціально-перцептивна (Л. П. Пуховська), загальнокультурна (І. О. Котлярова), комунікативна (І. Д. Бех). У контексті цієї статті професійна компетентність учителя розглядається як субстрат педагогічної культури вчителя та інтегральне утворення, що репрезентоване системою теоретичних знань, практичних умінь, соціально-значущих і професійно важливих якостей особистості, мотиваційно-ціннісної сфери та набутого досвіду, діалектичний взаємозв'язок яких забезпечує результативність його професійної діяльності і якість педагогічної культури.

Мета статті. Представити теоретично обґрунтовану структурно-функціональну модель управління розвитком професійної компетентності вчителя як базису педагогічної культури.

Основна частина. Управління розвитком професійної компетентності вчителя як базису педагогічної культури у контексті здійснення ним педагогічної діяльності є процесом визначення стратегії і тактики досягнення заданого кваліфікаційного рівня, прогнозування професійного зростання і самоствердження. Перспективні завдання науково-методичної роботи є стратегією, а поточні – тактикою розвитку професійної компетентності вчителя.

Здійснений аналіз теоретичних здобутків і наукових розвідок [1–16] дає підстави стверджувати, що розвиток педагогічної культури і компетентності вчителя – це складний і багатофакторний процес, джерелами якого є суперечності між професійним та індивідуальним в особистості вчителя, а базовим підґрунтям – закономірності професійного зростання.

Рушійною силою розвитку виступає мотивація успіху, яка розглядається з двох позицій: економічної (підвищення кваліфікації вчителя забезпечує професійні досягнення, які супроводжується зростанням заробітної плати) і суспільної (розвиток педагогічної культури забезпечує створення соціально активного освітнього середовища, формування культурного контексту країни).

На основі здобутих результатів досліджень В. П. Бездухова, С. Є. Мішина, О. В. Правдіна [4] можна стверджувати, що розвиток педагогічної культури та компетентності вчителя відбувається під час його професійної діяльності у системі взаємодії з іншими суб'єктами навчального закладу і є складовою загального процесу формування професійної «Я-концепції» вчителя. Методологічною основою розвитку професійної компетентності вчителя обрано психологічну теорію діяльності (Л. С. Виготський, П. Я. Гальперін, С. Л. Рубінштейн), а провідними науковими підходами – системно-функціональний, полісуб'єктний, компетентнісний та особистісний. Теоретичну основу розвитку педагогічної культури і професійної компетентності вчителя, на якій здійснюються науково-методичні основи управління його розвитком, складають положення андрагогіки (науки про навчання дорослих) і педагогічної акмеології (науки про шляхи досягнення професіоналізму).

Застосування функціонального підходу дає змогу трактувати розвиток педагогічної культури і професійної компетентності вчителя як процес творчого вдосконалення його особистості під час реалізації професійних функцій, а управління розвитком – як процес визначення тактики виконання функціональних обов'язків. Полісуб'єктний підхід надає можливість враховувати єдність процесів взаємодії вчителя з іншими суб'єктами навчально-виховного процесу загальноосвітнього навчального закладу. Особистісний підхід дає змогу розкривати професійну компетентність учителя як сукупність його психофізіологічних і соціологічних особистісних утворень, виражати професійні якості через педагогічні здібності. На основі функціонального підходу у процесі дослідження визначалася змістова основа розвитку професійної компетентності вчителя, на основі полісуб'єктного – підґрунтя міжособистісного спілкування у процесі професійної діяльності як соціокультурного тла професійної компетентності вчителя, на основі особистісного – зміст і структура професійної «Я-концепції» вчителя як стратегії розвитку його педагогічної культури і субстрату професійної компетентності.

З метою з'ясування закономірностей розвитку професійної компетентності вчителя ми звернулися до основних положень біосоціальної теорії про природу розвитку людини. Згідно з дослідженнями Б. Г. Ананьєва, «людина у своєму розвитку проходить шлях від індивіда, як носія психофізіологічних якостей, до особистості, як носія психосоціальних якостей, і до суб'єкта діяльності, як носія когнітивних якостей». Отже, можна виокремити два напрями розвитку кожної людини: соціальний і діяльнісний. Оскільки професійна, тобто педагогічна, культура і компетентність учителя, з одного боку, є соціальним утворенням, а з іншого – результатом його професійної діяльності, то визначені напрями можна вважати напрями розвитку окреслених утворень.

Цей висновок добре корелюється з результатами наукових пошуків Є. І. Рогова щодо динаміки і суті розвитку професійної компетентності вчителя. Він вважає, що розвиток компетентності відбувається під час зміни мотиваційних установок учителя (під час спілкування із суб'єктами діяльності) та удосконаленні особистості вчителя (під час формування професійного світогляду); зміні системи діяльності вчителя (під час просування по рівнях розвитку компетентності).

Обрані методологічна основа (елементи соціально-психологічної теорії особистості та теорії діяльності) та теоретичні підходи до розвитку професійної компетентності вчителя (положення психології про організацію навчально-пізнавальної діяльності) дали змогу визначити такі закономірності цього процесу: відповідність мети розвитку педагогічної культури і професійної компетентності вчителя соціальному замовленню суспільства та державним вимогам до кваліфікаційних характеристик учителя; мотивація і трансформація кількісних змін в особистісних і професійних утвореннях вчителя у нову якість; безпосередній вплив соціокультурного середовища на зміст і структуру педагогічної культури і професійної компетентності вчителя; залежність ефективності розвитку від ступеня його ресурсного забезпечення; визнання цінності результатів процесу розвитку педагогічної культури і професійної компетентності його соціально значущими.

Визначені закономірності діють у певному «полі розвитку», яке утворюють умови й чинники професійної діяльності вчителя. Під умовами у процесі дослідження розумілися такі «обставини, за яких відбувається розвиток професійної компетентності учителів і залежить результат цього процесу

[17, 754]». Поняття «чинники» нами трактувалося як сукупність об'єктів і суб'єктів, які впливають на розвиток професійної компетентності молодих учителів [17, 746].

Оскільки провідним положенням є розгляд професійної компетентності вчителя як базисного утворенням педагогічної культури, розглянемо сутність цього феномена. Враховуючи визначений зміст поняття «професійна компетентність вчителя», теоретичною основою для визначення провідних чинників її розвитку обрано концепцію розвитку особистості Р. Бернса [5], основні положення якої дають змогу з'ясувати механізми зовнішнього впливу на змістові компоненти професійної компетентності. До провідних чинників, які детермінують розвиток професійної компетентності вчителя віднесено: соціокультурний контекст розвитку (соціальний статус вчителя та державні пріоритети в освіті); базова культура вчителя (попередньо сформовані особистісні якості і ціннісні орієнтації); співвідношення професійного та особистісного (домінування свідомої активності в усіх видах діяльності); характер і умови професійної діяльності (творчий підхід у навчанні, вихованні та комунікації).

Соціокультурний контекст професійної діяльності вчителя формує соціальне середовище, яке виступає двополярним чинником впливу на розвиток професійної компетентності вчителя: з одного боку, – організованим, з іншого – стихійним. У процесі дослідження встановлено: чим ширшим буде організований вплив (створене соціокультурне, педагогізоване середовище в окремому навчальному закладі та регіоні), тим вужчим – стихійний простір розвитку компетентності, який складається із ситуативних чинників. Сформований рівень загальної культури вчителя, співвідношення професійного та особистісного в ньому визначають базовий рівень педагогічної культури і професійної компетентності, залежно від ступеня сформованості якого ці чинники можуть виступати сприятливими або несприятливими для розвитку.

Характер і умови професійної діяльності вчителя, як засвідчують здобуті нами дані спостережень і анкетування, детермінують його соціальну поведінку і мотивацію професійної діяльності. Мотивація розвитку професійної компетентності розглядалася як функція управління цим розвитком, сутність якої полягала у цілеспрямованому впливові на професійну діяльність вчителя з метою підтримання певних ціннісних орієнтацій та інтересів, формуванні в нього стимулів до професійного вдосконалення через використання мотиваторів (чинників мотивації): комфортні умови роботи, можливість професійного зростання, відчуття причетності до загальної справи, отримання винагороди за досягнуті успіхи. У процесі дослідження з'ясовано, що умови і чинники розвитку професійної компетентності учителя безпосередньо детермінують і мотивацію його професійної діяльності, а також рівень сформованості педагогічної культури.

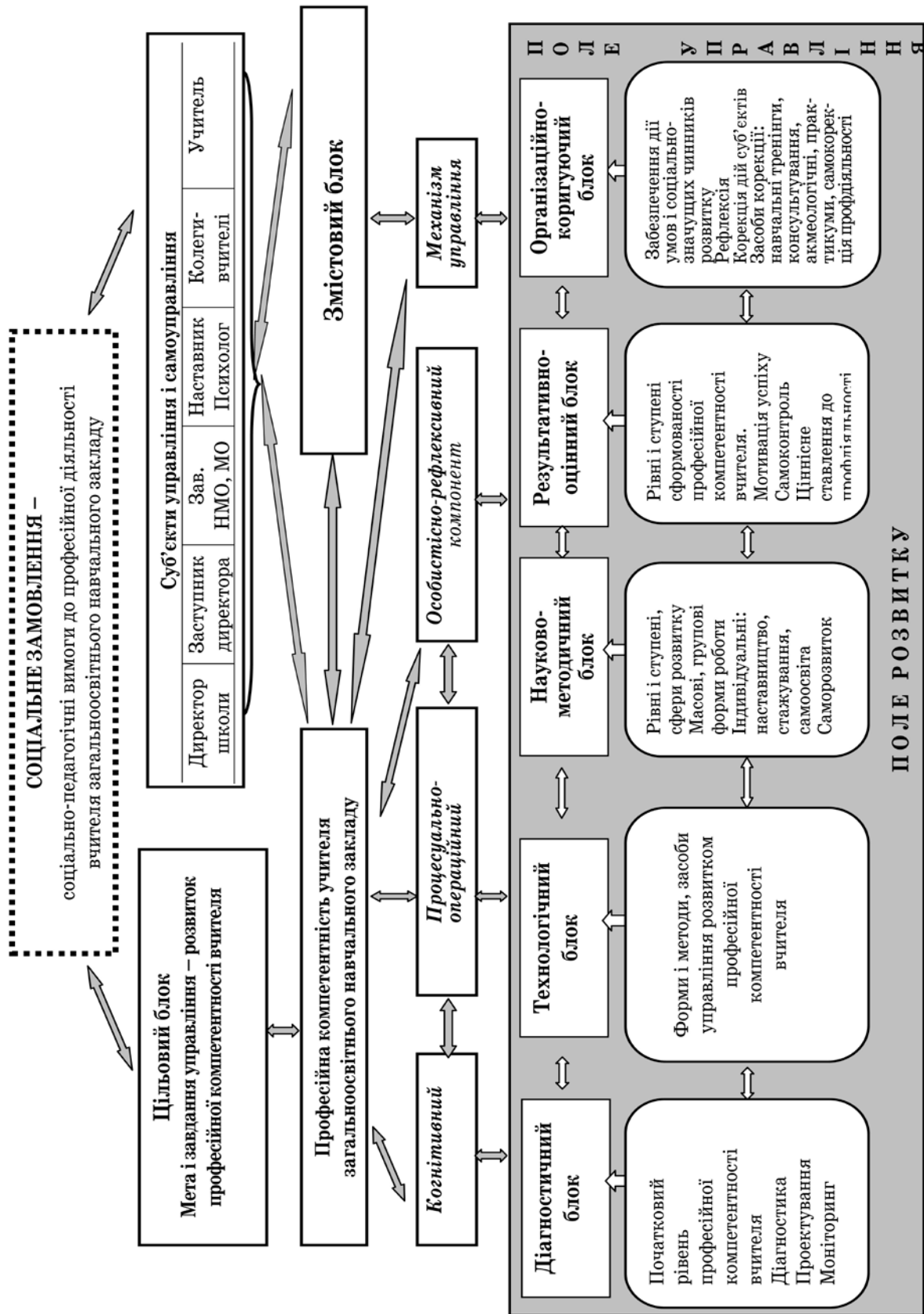
Об'єднання змістовних компонентів професійної компетентності вчителя (когнітивного, процесуально-операційного та особистісно-рефлексивного) утворює «актуальну зону розвитку» професійної компетентності вчителя, їх уявний перетин відображає сформований на певний момент рівень професійної компетентності вчителя, а будь-яка найближча сфера більшого радіусу – «зону найближчого розвитку». Об'єднання умов і чинників розвитку визначає провідні функції управління розвитком професійної компетентності вчителя й утворює уявне «поле розвитку» і «поле управління».

Якщо схематично об'єднати змістовні компоненти «професійна компетентність вчителя», з умовами і чинниками його розвитку, то можна отримати графічну схему розвитку професійної компетентності вчителя, яка виражає структурний та організаційний взаємозв'язок зазначених понять, який поданий на графічній схемі (рис. 1.)

Рис. 1. Графічна схема розвитку професійної компетентності вчителя

Трактуювання «управління» як сукупності засобів і методів, а також скоординованих заходів, що мають забезпечити умови для розвитку професійної компетентності, дали змогу побудувати структурно-функціональну модель управління розвитком професійної компетентності вчителя загальноосвітнього навчального закладу, схема якої подана на рис. 2.

Модель управління розвитком професійної компетентності вчителя репрезентовано нами як систему, до складу якої входять логічно пов'язані і взаємозумовлені складові: • соціальне замовлення; блоки: цільовий (мета і завдання управління); змістовий, діагностичний, технологічний, науково-методичний, результативно-оцінний та організаційно-коригуючий. Як системоутворювальна властивість моделі є узгодженість дій усіх суб'єктів управління і самоуправління щодо досягнення поставленої мети – розвитку професійної компетентності вчителя (директор школи, заступник директора, завідувач НМО (МО), наставник, психолог, колеги-вчителі, учитель).

Концептуальна основа моделі базується на наукових підходах (гностичний, діяльнісний, особистісний), загальних (систематичність, наступність, єдність змісту і форм, індивідуальність і природовідповідність) та специфічних (концептуальна обґрунтованість, стратегічна спрямованість, елективність, пріоритет самостійної діяльності) принципах управління. Цільовий компонент моделі розкриває мету управління – розвиток професійної компетентності як просування вчителя «щаблями» професійних ступенів (від учителя – до вчителя-майстра) та кваліфікаційних рівнів. Суть зростання професійної компетентності при цьому полягає у зростанні внутрішнього особистісного потенціалу вчителя, реалізації його позитивної професійної «Я-концепції». Горизонтальна площина утворює «поле розвитку», вертикальна – «поле управління».

Запропонована модель управління розвитком професійної компетентності вчителя дали змогу планувати й реалізовувати управління шляхом реалізації управлінського супроводу («запобігання порушенню чи руйнуванню налагодженої системи роботи»). Забезпечення зазначених умов розвитку зумовлює підтримку позитивної динаміки розвитку (через комплекс заходів «знизу»), реалізація контролю за дією чинників розвитку надає можливість трансформувати ступінь їх впливу на процес розвитку, здійснювати за потреби корекцію (завдяки адміністративним діям «згори»). З урахуванням пріоритетів напрями дій суб'єктів управління загальноосвітнього навчального закладу, які здійснюватимуть цей супровід через систему науково-методичної роботи, схематично можна подати так, як на рис. 3.

Спираючись на педагогічні дослідження провідних учених України Н. М. Бібік, О. І. Пометун та ін. [3; 7; 20], використання розробленої моделі розглядалося, насамперед, як метод опосередкованого теоретичного керування об'єктом розвитку – професійною діяльністю вчителя суб'єктами управління. До таких суб'єктів можна віднести тих членів педагогічного колективу загальноосвітнього навчального закладу, які безпосередньо співпрацюють з учителями.

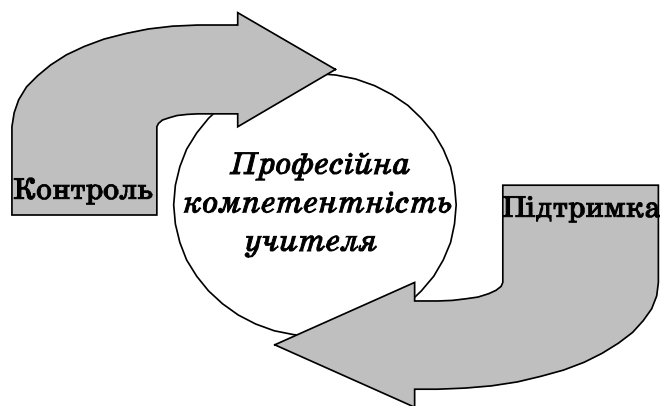

Рис. 3. Схема управлінського супроводу розвитку професійної компетентності вчителя

Якщо врахувати ступінь і значущість впливу кожного з них на розвиток професійної компетентності вчителя, то ієрархічну структуру суб'єктів управління, які водночас є представниками відповідних організаційних структур науково-методичної роботи навчального закладу, можна представити у такий спосіб: директор загальноосвітнього навчального закладу – педагогічна рада закладу; заступник директора з науково-методичної роботи навчального закладу – науково-методична рада закладу; завідувач науково-методичним об'єднанням навчального закладу – науково-методичне об'єднання закладу; психолог навчального закладу – соціально-психологічна служба закладу; члени педагогічного колективу – творчі групи закладу.

Кожний із суб'єктів управління має власні функції, які визначають завдання і зміст його управлінської діяльності щодо розвитку професійної компетентності вчителя.

Результати здійсненого експерименту дали змогу виокремити такі функції управління: професійно-освітню – допомога у підвищенні рівня загальнонаукової, фахової і методичної

підготовки вчителя, удосконалення його умінь і навичок професійної діяльності; діагностичну – діагностування і моніторинг особистісних якостей та здібностей учителя, вивчення результатів його професійної діяльності; оцінювально-прогностичну – діагностика наявного рівня професійної компетентності і прогнозування напрямів розвитку; аналітичну – аналіз інструктивних документів щодо особливостей викладання навчальних предметів, аналіз шкільної документації, яка характеризує професійну діяльність учителя; організаційно-координаційну – забезпечення умов для професійного розвитку і спрямування дії зовнішніх і внутрішніх чинників; регулятивно-корекційну – рефлексія професійної діяльності вчителя, внесення оперативних змін; контролюючу – отримання інформації щодо кількісних і якісних змін у професійній компетентності вчителя, здійснення контролю за станом розвитку його професійної компетентності. Суб'єкти управління здійснюють проектування розвитку професійної компетентності та педагогічної культури вчителя й реалізують його відповідно до схеми управлінського супроводу розвитку (рис. 3). Пріоритетним завданням науково-методичної підтримки вважається вироблення у вчителя узагальненого способу професійної діяльності, на основі якого у майбутньому здійсниться його професійне зростання й розвиток педагогічної культури. Реалізації цього завдання сприяє моделювання педагогічної діяльності вчителя: розробка сценаріїв (конспектів) навчальних і позанавчальних занять (горизонтальне, оперативне або тактичне проектування) та самоосвітньої діяльності (вертикальне, прогностичне або стратегічне проектування).

Ефективність розвитку професійної компетентності вчителя залежить від оптимальності добору методів і прийомів управління ним. Для реалізації управлінського супроводу відібрано такі методи управління (реалізації управлінських функцій): економічні, адміністративні, соціально-психологічні. При цьому, під економічними методами розумілася сукупність прийомів і способів управління, які забезпечують використання економічних законів у діяльності суб'єктів управління з метою забезпечення виконання вчителем завдань професійної діяльності. Провідними серед них є обсяг фінансування діяльності вчителя (ініціатив і творчості) та економічні стимули професійної діяльності (зокрема, матеріальна винагорода і преміювання). Адміністративні методи тлумачилися як сукупність прийомів і способів безпосереднього впливу на вчителя з метою забезпечення виконання ним своїх функцій. Соціально-психологічні методи розглядалися як сукупність прийомів і способів створення позитивного психологічного мікроклімату, що сприяє формуванню мотивації у вдосконаленні професійної діяльності.

Висновки. Теоретично обґрунтована текстова нормативна модель професійної компетентності вчителя як предмет саморозвитку і управління та субстрат педагогічної культури, яка репрезентована трьома компонентами: когнітивним, процесуально-операційним та особистісно-рефлексивним, а також модель управління розвитком професійної компетентності вчителя, що включає логічно пов'язані і взаємозумовлені складові: соціальне замовлення; цільовий блок (мета і завдання управління); змістовий, діагностичний, технологічний, науково-методичний, результативно-оцінний та організаційно-коригуючий блоки. Горизонтальна площина утворює «поле розвитку», вертикальна – «поле управління». Визначення концептуальних основ професійного саморозвитку вчителя (наукові підходи, принципи, методи, рівні, професійно важливі знання, вміння і якості, критерії оцінювання) і запровадження їх у теоретично обґрунтовану систему різнорівневої науково-методичної роботи забезпечать умови для здійснення ефективного управління розвитком його професійної компетентності і педагогічної культури.

Література

1. Адольф В. А. Теоретические основы формирования профессиональной компетентности учителя : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 [Текст] / В. А. Адольф. – М., 1998. – 560 с.
2. Алферов А. Д. Опыт и проблемы повышения психологической компетентности учителя [Текст] / А. Д. Алферов // Вопросы психологии. – 1998. – № 4. – С. 116–120.
3. Бездухов В. П. Теоретические проблемы становления педагогической компетентности учителя [Текст] / В. П. Бездухов, С. Е. Мишина, О. В. Правдина. – Самара : Изд-во СамГПУ, 2001. – 132 с.
4. Бернс Р. Развитие «Я-концепции» и воспитание [Текст] / Р. Бернс ; [пер. с англ. ; общ. ред. В. Я. Пилиповского]. – М. : Прогресс, 1986. – 420 с.
5. Бех І. Д. Виховання особистості : навч.-метод. видання ; у 2 кн. [Текст] / І. Д. Бех // Кн. 2 : Особистісно-орієнтований підхід : теоретико-технологічні засади. – К. : Либідь, 2003. – 342 с.

6. Бібік Н. М. Експеримент як компонент педагогічного дослідження [Текст] / Н. М. Бібік // Зміст і технології шкільної освіти : матеріали звітної наукової конференції. 26–28 березня 2002 р., м. Київ. – Ч. 1. – К., 2002.
7. Біленок О. А. Практико-орієнтований посібник [Текст] / О. А. Біленок ; [ред. рада : Д. І. Петренко (гол.), І. Г. Єрмаков (наук. ред.) та ін.]. – К., 1999 – 432 с.
8. Варданян Ю. В. Становление и развитие профессиональной компетентности педагога и психолога [Текст] / Ю. В. Варданян. – М., 1998. – 179 с.
9. Дубасенюк О. А. Концептуальні положення теорії професійної виховної діяльності вчителя [Текст] / О. А. Дубасенюк // Педагогіка і психологія. – 1994. – № 4. – С. 90–97.
10. Життєва компетентність: науково-методичний посібник [Текст] / [за ред. Л. В. Сохань, І. Г. Єрмакова, Г. М. Несен]. – К. : Богдана, 2003. – 520 с.
11. Жуков Ю. Н. Диагностика и развитие компетентности в общении [Текст] / Ю. Н. Жуков и др. – М., 1990. – 104 с.
12. Изучение профессиональной компетентности педагогов : метод. рек. [Текст]. – Калуга : Ин-т усовершен. учит., 1994. – 39 с.
13. Ключевые компетентности – новая парадигма результатов образования [Текст] // Дайджест «Школа-парк». – 2004. – № 1. – С. 12.
14. Коломінський Н. Л. Психологія менеджменту в освіті: соціально-психологічний аспект ; [монограф.] ; [Текст] / Н. Л. Коломінський. – К., 2000. – 286 с.
15. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи : Бібліотека з освітньої політики [Текст] / [під заг. ред. О. В. Овчарук]. – К. : К.І.С., 2004. – 112 с.
16. Ожегов С. И. Словарь русского языка [Текст] / С. И. Ожегов ; [под ред. Н. Ю. Шведовой]. – М. : Рус. яз., 1984. – 816 с.
17. Онаць О. М. Організаційно-управлінські засади самоосвіти вчителя [Текст] / О. М. Онаць // Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. – 2005. – № 6. – С. 65–69.
18. Равен Дж. Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация [Текст] / Дж. Равен ; [пер. с англ.]. – М. : Когніто-центр. – 2002. – 396 с.
19. Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні: 1992–2002 : зб. наук. праць до 10-річчя АПН України [Текст] / Академія педагогічних наук України. – Ч. 1, 2. – Х. : ОВС, 2002. – 416 с.
20. Савченко О. Я. Цілі й цінності реформування сучасної освіти [Текст] / О. Я. Савченко // Шлях освіти. – 1996. – № 1. – С. 20–23.
21. Сухомлинская О. В. Учитель в современном мире и его роль в демократизации образования : учебн. пособ. [Текст] / О. В. Сухомлинская. – К. : КГПИ, 1990. – 82 с.
22. Сухомлинский В. А. Сто советов учителю [Текст] / В. А. Сухомлинский. – К. : Рад. шк., 1984. – 254 с.

У статті визначено сутність змістовного ядра і складових компонентів поняття «професійна компетентність учителя», конкретизовано і поглиблено визначення понять «розвиток професійної компетентності вчителя» та «управління розвитком професійної компетентності вчителя». Розроблено текстову нормативну модель професійної компетентності вчителя, структурно-функціональну модель управління розвитком і механізм управління супроводу розвитком професійної компетентності вчителя як базису педагогічної культури (оптимального поєднання науково-методичної підтримки та адміністративного контролю і моніторингу).

Ключові слова: професійна компетентність, модель професійної компетентності, управління розвитком професійної компетентності, механізм управлінського супроводу, текстова нормативна модель, педагогічна культура, педагогічний експеримент, різнорівнева науково-методична робота, концептуальні засади професійного саморозвитку, діагностування.

В статье определены сущность содержательного ядра и составных компонентов понятия «профессиональная компетентность учителя», конкретизировано и углублено определение понятий «развитие профессиональной компетентности учителя» и «управление развитием профессиональной компетентности учителя». Разработано текстовую нормативную модель профессиональной компетентности учителя, структурно-функциональную модель управления развитием и механизм управления сопровождения развитием профессиональной компетентности учителя как базиса педагогической культуры (оптимального объединения научно-методической поддержки и административного контроля и мониторинга).

Ключевые слова: профессиональная компетентность, модель профессиональной компетентности, управление развитием профессиональной компетентности, механизм управленческого сопровождения, текстовая нормативная модель, педагогическая культура, педагогический эксперимент, разноуровневая научно-методическая работа, концептуальные основы профессионального саморазвития, диагностирование.

Contents of the core and components of the definition «a teacher professional competence», author's definition of the term «development of a teacher professional competence, «management of development of a teacher professional competence» are given. Textual norm model of a teacher professional competence, structural model of development of a teacher professional competence and mechanism of managing accompaniment of development are worked out. Innovative forms and methods of scientific-methodical work are enlightened.

Keywords: professional competence, the model of professional competence, of management professional competence development, development mechanism, scientific-methodical work, textual norm model, culture pedagogical, pedagogical experiment, conception of professional self-improvement, diagnostics.